

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

درس نہم؛ عصرِ غیبت

کتاب؛ دین و زندگی ۲؛ پایہ یازدہم

دورہ دوم متوسطہ

سوالات

۱. علت غیبت امام زمان (عج) چیست؟

۲. ایشان چگونه در دوران غیبت، پیروان خود را هدایت می کنند؟

۳. در دوران غیبت چه مسئولیت های داریم؟

سورہ مبارکہ ہود

وَيَقَوْمٌ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ ۗ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾

بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۗ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾

قَالُوا يُشْعِبُ صَلَوَاتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ ۗ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا ۗ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَيْكُمْ عَنْهُ ۗ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا

الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ ۗ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ ۗ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾

وَيَقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي ۗ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ ۗ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِّنكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾

وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ ۗ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

زندگی نامه امام زمان (عج)

حضرت مهدی علیه السلام دوازدهمین امام ما، در سیپده‌دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ هـ.ق، در «سامرا» متولد شد و تا سال ۲۶۰ هـ.ق، در کنار پدر بزرگوارش زندگی می‌کرد. امام حسن عسکری علیه السلام در این مدت، ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم بر قتل وی داشتند، حفظ نمود و با آنکه در محاصره نیروها و جاسوسان حاکمان بود، ایشان را به بعضی از یاران نزدیک و مورد اعتماد خود نشان می‌داد و به عنوان امام بعد از خود معرفی می‌کرد.

پس از شهادت امام حسن عسکری علیه السلام در سال ۲۶۰ هـ.ق، امامت امام مهدی علیه السلام آغاز شد. آن حضرت از ابتدای امامت خود که تاکنون ادامه دارد، دو غیبت داشته است. اول، غیبتی که تا سال ۳۲۹ هـ.ق طول کشید و «غیبت صغری» نامیده می‌شود. امام در این دوره، با اینکه زندگی مخفی داشت، اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود و آنان را رهبری می‌کرد. این چهار شخصیت بزرگوار به «نواب اربعه» و «نواب خاص» معروف‌اند. شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر علیه السلام برای ایشان نامه‌ای نوشت و فرمود به فرمان خداوند، پس از وی جانشینی نیست و مرحله دوم غیبت آغاز می‌شود. به دلیل طولانی بودن این دوره از غیبت، آن را «غیبت کبری» می‌نامند.

غیبت امام زمان (عج) قسمت اول

خداوند نعمت هدایت را با وجود امامان تمام و کامل گردانیده و راه رسیدن به رستگاری را برای انسان‌ها هموار ساخته است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، خود و امام علی علیه السلام را پدران امت معرفی فرموده است و روشن است که دلسوزی پدر برای فرزندان خود قابل توصیف نیست. اما فرزندان ناسپاس، قدر پدران مهربان خود را نشناختند و چنان در مسیر گمراهی پیش رفتند که یازده تن از رهبران آسمانی خود را شهید کردند. درست است که حاکمان بنی امیه و بنی عباس، ظالمانه و غاصبانه حکومت را به دست گرفته بودند، و عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان بودند، اما بیشتر مردم تسلیم این حاکمان شده بودند و با آنان مبارزه نمی‌کردند و وظیفه امر به معروف و نهی از منکر را انجام نمی‌دادند. اگر مردم آن دوره با این حاکمان ظالم، مبارزه می‌کردند، خلافت در اختیار امامان قرار می‌گرفت و آن بزرگواران، بیش از پیش مردم را به سوی توحید و عدل فرامی‌خواندند و جامعه بشری در مسیر صحیح کمال پیش می‌رفت.

غیبت امام زمان (عج) قسمت دوم

همان طور که در تاریخ نقل شده است، سخت گیری حاکمان بنی عباس نسبت به امام دهم و یازدهم تا حدی شدت یافته بود که آن بزرگواران را در محاصره کامل قرار داده بودند؛ زیرا آنان از اخباری که از پیامبر اکرم ﷺ و سایر امامان رسیده بود، مطلع بودند.

پیامبر اکرم ﷺ درباره دوازده جانشین خود با مردم سخن گفته بود و امام مهدی ﷺ را به عنوان آخرین امام و قیام کننده علیه ظلم و برپا کننده عدل در جهان معرفی کرده بود. امیرالمؤمنین علی ﷺ و سایر امامان نیز از آن حضرت و مأموریتی که از جانب خدا دارد، یاد کرده بودند. از این رو، حاکمان بنی عباس درصدد بودند مهدی موعود ﷺ را به محض تولد به قتل برسانند.

از این رو، خداوند آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها پنهان کرد تا امامت در شکلی جدید و از پس پرده غیبت ادامه یابد و تا فراهم آمدن شرایط برای تشکیل حکومت جهانی از نظرها پنهان باشد. این غیبت آن قدر ادامه می یابد که نه تنها مسلمانان، بلکه جامعه انسانی شایستگی درک ظهور و بهره مندی کامل از وجود آخرین حجت الهی را پیدا کند.

امام علی ﷺ می فرماید: زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی ماند. اما خداوند، به علت ستمگری انسان ها و زیاده روی شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میانشان بی بهره می سازد.

۱. ایشان از نظر ظاهر غایب هستند و در میان مردم حضور دارند.

۲. امام علی (ع): حجت خدا در میان مردم حضور دارد و از معابر و خیابانها عبور می کند... به نقاط مختلف می رود و سخن مردم را می شنود. (الغیبه/۱۴۷)

۳. ایشان به خورشید پشت ابر که آثارش قابل مشاهده و بدیهی است، تشبیه شده است.

۴. مسئولیت اصلی امام در زمان غیبت ولایت معنوی یعنی هدایت نفوس است.

۵. در نامه به شیخ مفید می فرماید: ما از احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از شما بر ما پوشیده نیست. و یاد شما را از خاطر نمی بریم

۶. هدایت باطنی افراد، حل بعضی از مشکل علما، خبر دادن از پاره‌ای از رویدادها، دستگیری از درماندگان و دعا برای مؤمنان از یاری رسانی های آن حضرت است. (الاحتجاج/ج ۲/ص ۵۹۶)

۱. همه پیامبران الهی پیروزی حق بر باطل را توسط ولی الهی در آخرالزمان وعده داده‌اند

۲. مسلمانان معتقدند که حضرت مهدی (عج) از نسل پیامبر در آخرالزمان ظهور می‌کند و جهان را پر از قسط و داد می‌کند.

موعود در ادیان

۳. در کتب حدیثی اهل سنت آمده که حضرت مهدی از نسل پیامبر و فرزند حضرت زهرا است. اما می‌گویند به دنیا نیامده است.

۴. شیعه معتقد است امام زمان از نسل پیامبر، فرزند امام حسن عسگری موعود آخرالزمان بود و هم‌اکنون با عنایت خداوند به حیات خود ادامه می‌دهد.

۵. از نتایج دیدگاه شیعه پیرامون مشخص بودن پدر و مادر امام جلوگیری از فریبکاری مدعیان دروغین است.

۶. باور به حضور و ناظر بودن امام بر اعمال افراد باعث می‌شود افراد در جهت کسب رضایت ایشان تلاش کنند و جامعه از هدایت‌ها و ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌شود.

وظایف منتظران

۱ **تقویت معرفت و محبت به امام:** پیامبر می‌فرماید: هر کس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت امام عصر را بپذیرد.

۲ **پیروی از فرمان‌های امام:** پیامبر می‌فرماید: خوشا به حال کسی که به حضور قائم برسد، در حالی که پیش از قیام او پیرو او باشد.

۳ **آماده کردن خود و جامعه برای ظهور:** امام علی می‌فرماید: امام با کسانی بیعت می‌کند که در امانت خیانت نکنند، پاکدامن باشند، اهل دشنام و کلمات زشت نباشند، دنبال شهوترانی نباشند و شراب ننوشند و ...

۴ **دعا برای ظهور امام:** امام علی می‌فرماید: منتظر فرج الهی باشید ... و بدانید که محبوب‌ترین کارها نزد خداوند انتظار فرج است.

ویژگی های منتظران

اما چه کسانی می‌توانند در هنگام ظهور این ویژگی‌ها را داشته باشند؟ کسانی که قبل از ظهور آن امام، در صحنه فعالیت‌های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل، در جبهه حق حضوری فعال داشته باشند و با ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون، ویژگی‌هایی همچون شجاعت، عزت نفس و پاک‌دامنی را در خود پرورانده باشند. کسی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کند و در صحنه نبرد حق طلبان علیه مستکبران حضور نداشته باشد، در روز ظهور، به علت عدم آمادگی، مانند قوم موسی علیه السلام به امام مهدی علیه السلام خواهند گفت: «تو و پروردگارت بروید و بجنگید، ما اینجا می‌نشینیم». همان‌طور که برخی جامعه‌شناسان گفته‌اند، پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ، به دو عامل وابسته بوده است:

- ۱- **گذشته سرخ؛** اعتقاد به عاشورا، آمادگی برای شهادت و ایثار.
- ۲- **آینده سبز؛** انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان، زیر پرچم امام عصر علیه السلام. یاران امام، پیشتازان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی‌اند. هسته مرکزی این یاران ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در جنگ بدر هستند که بنا به فرموده امام باقر علیه السلام ۵۰ نفر از آنان از زنان‌اند. همچنین در احادیث آمده است که بیشتر یاران امام را جوانان تشکیل می‌دهند.

خصوصیات
جامعه
مهدوی

۱ **عدالت گستری:** پیامبر می فرماید: با ظهور امام عصر خداوند زمین را از قسط پر خواهد کرد. در این جامعه اختلاف طبقاتی وجود ندارد.

۲ **آبادانی:** تمامی سرزمین‌ها آباد و پر برکت می شوند.

۳ **شکوفایی عقل و علم:** این دوره زمان کامل شدن عقل انسان است.

۴ **امنیت کامل:** زن و مرد از شرق تا غرب عالم بدون ترس حرکت می کنند

۵ **فراهم شدن زمینه رشد و کمال**